

Tízéves az Egyházi Könyvtárak Egyesülése

(Az EKE története – folytatás)

3.3 Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének szervezeti felépítése

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének *legfőbb szerve a közgyűlés*, melyen minden egyházi könyvtárban dolgozó kolléga részt vehet, ám *könyvtáranként egy kolléga* képviseli az adott könyvtárat *szavazati joggal*.

Az egyesülés ügyeit a közgyűlés által titkos szavazással megválasztott elnök, a titkár és az elnökség intézi; az egyesülést az állami szerveknél és a szakmai szervezeteknél az elnök és a titkár képviseli.

Az *elnök* megbízatása három évre szól, az első elnök (*Bánhegyi Miksa* – Főapátsági Könyvtár – Pannonhalma) két cikluson keresztül töltötte be ezt a tisztséget, majd a megválasztása után fél évvel elhunyt *Antalóczy Lajost* (Főegyházmegyei Könyvtár – Eger) *G. Szabó Botond* (Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára – Debrecen) követte. A katolikus és a protestáns felekezet (az evangélikusok kis létszáma miatt beszélünk reformátusokról és evangélikusokról együtt, mint protestánsokról) váltakozva adja az elnököt. Az egyesülésben a magyarországi felekezeti arány – katolikus többség – érvényesül.

Az *elnökség* kezdetben kilenc tagból állt, majd tíztagú lett. A tíztagú elnökségben öt katolikus, három református, egy evangélikus kolléga vesz részt. A tizedik tagot kezdetben az egyéb felekezetek (izraelita, szerb-ortodox, unitárius), később az egyházi könyvtárak között sajátos szerepet betöltő egyházi iskolai (egyetemi, főiskolai, középiskolai) könyvtárak adták.

Az elnök személyre szólóan választ munkájának segítésére és a gyakorlati munkák intézésére *titkárt*. A titkári megbízatás legalább négy évre

szól oly módon, hogy a leköszönő elnök titkára az új elnök megválasztását követő évben a titkári teendőket tovább végzi, az új elnököt és az új titkárt a folyó ügyekbe bevezeti. Titkár csak valamelyik tagkönyvtár munkatársa lehet. Amennyiben tagkönyvtárnak nem képviselője, a közgyűlésen szavazati joggal nem rendelkezik.

3.4 Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tisztségviselői

Elnökök: Bánhegyi Miksa 1994., 1995–1997., 1998–2000.; Antalóczi Lajos 2000.; Bánhegyi Miksa 2001. első félév, ügyvezető elnök; G. Szabó Botond 2001–2004.

Titkárok: *Szelestei Nagy László* (Országos Széchényi Könyvtár /OSZK/ – Budapest) 1994–1999.; *Ásványi Ilona* (Főapátsági Könyvtár – Pannonhalma) 1999–2004.

Elnökség: 1994. katolikusok: Antalóczi Lajos *Boros István* (Főszékesegyházi Könyvtár – Kalocsa), *Czékli Béla* (Főszékesegyházi Könyvtár – Esztergom), *Varga Lajos* (Országos Katolikus Gyűjteményi Központ – OKGYK); reformátusok: *Berecz Ágnes* (Ráday Könyvtár – Budapest), G. Szabó Botond, *Köntös László* (Dunántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára – Pápa); evangélikusok: *Sullayné Szigetvári Ildikó* (Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára – Budapest)

1995. katolikusok: Antalóczi Lajos, Boros István, Czékli Béla, Varga Lajos; reformátusok: Berecz Ágnes, G. Szabó Botond, Köntös László; evangélikusok: Sullayné Szigetvári Ildikó; egyéb felekezetek: *Remete László* (Országos Rabbiképző Intézet Könyvtára)

1996. katolikusok: Antalóczi Lajos, Boros István, Czékli Béla, *Beke Margit* (OKGYK); reformátusok: Berecz Ágnes, G. Szabó Botond, Köntös László; evangélikusok: Sullayné Szigetvári Ildikó; egyéb felekezetek: Remete László

1999. katolikusok: Antalóczi Lajos, Boros István, Czékli Béla, *Beke Margit* (OKGYK); reformátusok: Berecz Ágnes, G. Szabó Botond, Köntös László; evangélikusok: Sullayné Szigetvári Ildikó; iskolai könyvtárak: *Viola Ernő* (Csoko-

nai Vitéz Mihály Református Gimnázium Könyvtára – Csurgó)

2000. katolikusok: Bánhegyi Miksa, *Baranya Péter* (Hittudományi Főiskola – Veszprém), Czékli Béla, *Fischerné Grócz Zita* (Főszékesegyházi Könyvtár – Kalocsa); reformátusok: Berecz Ágnes, G. Szabó Botond, Köntös László; evangélikusok: Sullayné Szigetvári Ildikó; iskolai könyvtárak: Viola Ernő

2001–2004. katolikusok: Bánhegyi Miksa, Baranya Péter, Czékli Béla, *Fischerné Grócz Zita, Török Beáta* (Hittudományi Főiskola – Szeged); reformátusok: Berecz Ágnes, G. Szabó Botond, Köntös László; evangélikusok: Sullayné Szigetvári Ildikó; iskolai könyvtárak: Viola Ernő

3.5 Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tagjai (taglétszámváltozások)

Az 1994. november 8-án az OSZK-ban megtartott alakuló közgyűlésre harminckét könyvtár kapott meghívót, ebből huszonkét könyvtár képviseltette magát, és további nyolc gyűjtemény jelezte részvételét a vállalkozásban. A résztvevők száma ennél több volt, ám már az első, márciusi, kalocsai összejövetelen elhatározták a résztvevők, hogy a létrejövő munkaközösség ne személyeket, hanem intézményeket fogjon össze. Intézményenként egy személy bír szavazati joggal, de egy-egy intézményből többen is részt vehetnek a szakmai összejöveteleken.

Az első – alakuló – közgyűlésen az alábbi könyvtárak képviselői vettek részt a találkozón (az intézmények neve a későbbiekben változott, itt az akkor használt nevet hozzuk):

A KATOLIKUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI

Főszékesegyházi Könyvtár – Esztergom
Főszékesegyházi Könyvtár – Kalocsa
Főegyházmezei Könyvtár – Eger
Érseki Könyvtár – Veszprém
Egyházmegyei Könyvtár – Győr
Egyházmegyei Könyvtár – Szombathely
Egyházmegyei Könyvtár – Pécs
Egyházmegyei Könyvtár – Vác
Püspöki Könyvtár – Székesfehérvár
Bencés Főkönyvtár – Pannonhalma
Magyar Ferences Könyvtár – Budapest
Kecskeméti Piarista Rendház Könyvtára – Kecskemét

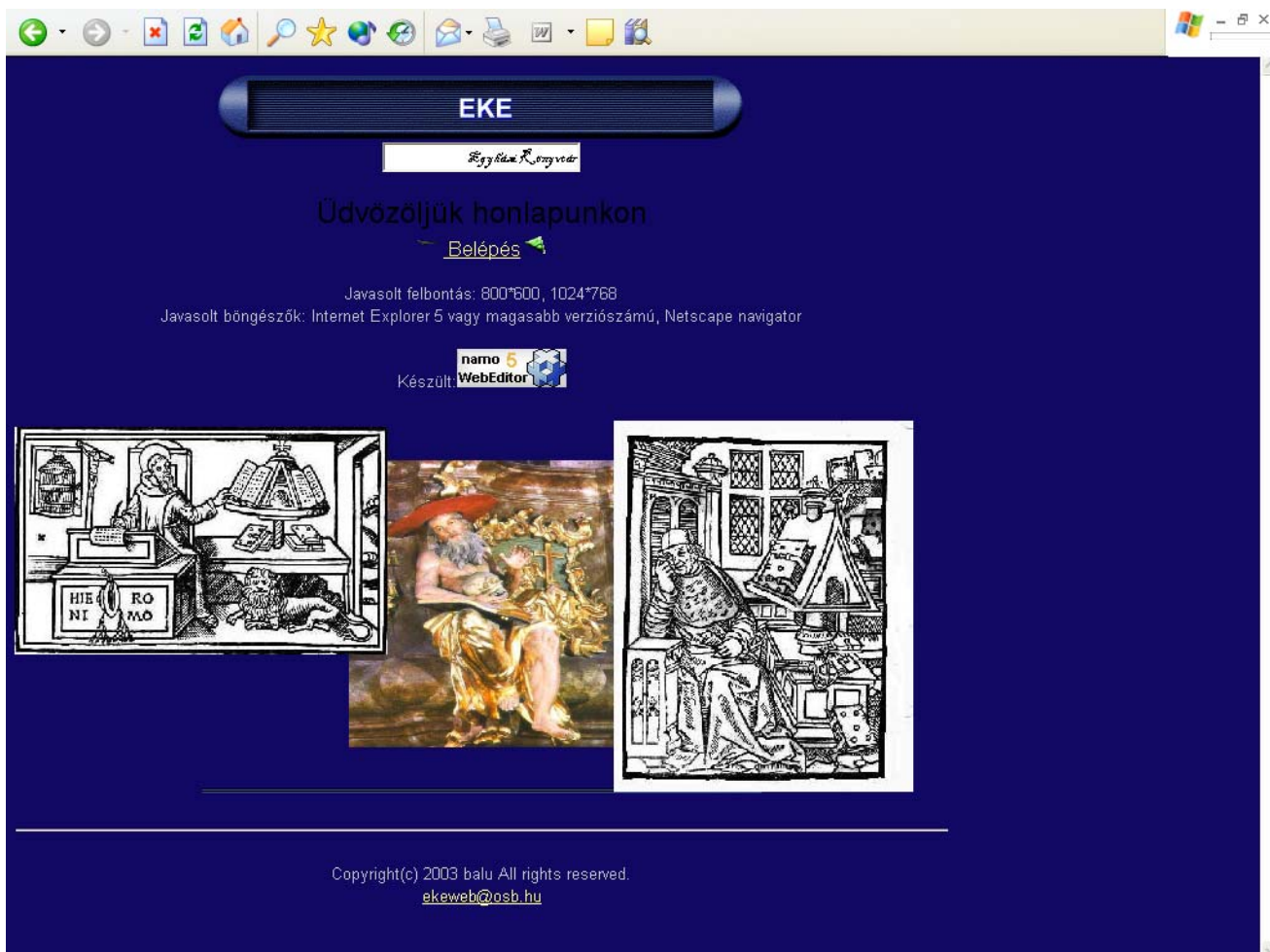
Boldogasszony Háza Monostor – Kismaros
Szemináriumi Könyvtár – Szeged
Hittudományi Főiskola Könyvtára – Eger
Görög Katolikus Hittudományi Főiskola – Nyíregyháza
Római Katolikus Gyűjtemény – Sárospatak

A REFORMÁTUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI

Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára – Debrecen
Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára – Budapest
Dunántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára – Pápa
Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára – Kecskemét

AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI

Evangélikus Országos Könyvtár – Budapest
2004-ben az alábbi hatvanhét egyházi és felekezeti könyvtár tagja az egyesülésnek :
A KATOLIKUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI
Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár
Főszékesegyházi Könyvtár – Kalocsa
Főegyházmezei Könyvtár – Eger
Érseki Simor Könyvtár – Esztergom
Érseki Könyvtár – Veszprém
Egyházmegyei Levéltár és Könyvtár – Debrecen
Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár – Győr
Egyházmegyei Könyvtár – Pécs
Püspöki Könyvtár – Székesfehérvár
Egyházmegyei Könyvtár – Szombathely
Váci Egyházmegyei Könyvtár
Főapátsági Könyvtár – Pannonhalma
Bencés Rendház Könyvtára – Győr
Zirci Apátság Újkönyvtára
Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostor Könyvtára – Kismaros
P. Szeghy Ernő Karmelita Könyvtár – Budapest
P. Szeghy Ernő Karmelita Könyvtár, Győri Rendház Könyvtára
P. Szeghy Ernő Karmelita Könyvtár, Attyapusztai Rendház Könyvtára
P. Szeghy Ernő Karmelita Könyvtár, Keszthelyi Rendház Könyvtára
P. Szeghy Ernő Karmelita Könyvtár, Kunszentmártoni Rendház Könyvtára
Sarutlan Karmelita Nővérek Mindenszentek Karmel Könyvtára – Magyarország

Magyar Ferences Könyvtár – Budapest
 Magyar Ferences Könyvtár Esztergomi Műemlékkönyvtára
 Magyar Ferences Könyvtár Gyöngyösi Műemlékkönyvtára
 Magyar Ferences Könyvtár Szécsényi Műemlékkönyvtára
 Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Központi Könyvtára – Szeged
 Piarista Központi Könyvtár – Budapest
 Piarista Rendház Könyvtára – Kecskemét
 Premontrei Prépostság Könyvtára – Csorna
 Központi Papnevelő Intézet „Pálos Könyvtára” – Budapest
 Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény Könyvtára
 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtára – Piliscsaba
 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtára – Budapest
 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtára – Budapest
 Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára – Budapest

Érseki Hittudományi Főiskola Könyvtára – Eger
 Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtára
 Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola Könyvtára – Esztergom
 Győri Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtára
 Szent Athanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára – Nyíregyháza
 Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtára
 Szegedi Hittudományi Főiskola Könyvtára
 Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola Könyvtára
 Apor Vilmos Katolikus Főiskola Könyvtára – Zsámbék
 Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium Könyvtára – Budapest
 Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium Könyvtára – Esztergom
A REFORMÁTUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI
 Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára – Budapest
 Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára – Debrecen

Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei, Könyvtár – Pápa

Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szakkönyvtára

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola Könyvtára – Debrecen

Szegedi Kis István Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium Könyvtára – Békés

Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium Könyvtára

Bethlen Gábor Református Gimnázium Könyvtára – Hódmezővásárhely

Szegedi Kis István Református Gimnázium és Szakközépiskola Könyvtára – Mezőtúr

Református Egyházközség Könyvtára – Kecskemét

Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet Könyvtára – Budapest

AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYEI

Evangélikus Országos Könyvtár – Budapest

Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára – Budapest

Evangélikus Gyülekezet Könyvtára – Győr

Árvay Teóréok Sándor Evangélikus Könyvtár – Miskolc

Soproni Evangélikus Gyülekezet Könyvtára

AZ ORTODOX EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYE

Szerb Ortodox Egyházmegeyi Könyvtár – Szentendre

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ GYŰJTEMÉNYE

Magyarországi Unitárius Egyház Könyvtára – Budapest

AZ IZRAELITA FELEKEZET GYŰJTEMÉNYE

Országos Rabbiképző Intézet Könyvtára – Budapest

HATÁRON TÚLI

Kárpátaljai Református Egyház Könyvtára – Ukrajna, Kárpátalja, Beregszász

Protestáns Teológiai Intézet Könyvtára – Kolozsvár

4. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tevékenysége

4.1 Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése helye a hazai könyvtárügyben

4.1.1 Érdekképviselő az állami szerveknél

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének legfontosabb feladata és célja az volt, hogy az egyházi könyvtárak érdekeit képviselje az állami szerveknél és a „világi” könyvtári szakmai szervezeteknél.

Az EKE a létrejöttétől kezdve jó kapcsolatra törekedett az állami szervekkel – induláskor még főként az Oktatási Minisztériummal, később a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával

(NKÖM). Az NKÖM Közgyűteményi Főosztálya könyvtári osztálya (ma főosztálya) szinte minden közgyűlésen képviseltette magát.

A legtöbb eszmecsere, vita és harc az állami támogatással (gyűjteményi támogatás) kapcsolatban zajlott. A legfőbb problémát a mai napig az jelenti, hogy a gyűjteményi támogatást nem közvetlenül a gyűjtemények, hanem fenntartóink, az egyházak kapják. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése kezdettől fogva az átláthatóság és ellenőrizhetőség elvét követte; készek voltunk arra, hogy reálisan felmérve adottságainkat és lehetőségeinket, számot adjunk valós helyzetünkről, nem szégyellve a hiányosságokat és nehézségeinket sem. Így némiképp ellentétbe kerülünk fenntartóinkkal.

Mint minden más közgyűjteményi feladatot ellátó intézménynek, az egyházi könyvtáraknak is egyre nagyobb nehézséget jelent a bérek finanszírozása, személyi és tárgyi feltételeik, szolgáltatásaik minőségének javítása. A gyűjteményi támogatással kapcsolatban arra törekedett az egyesület, hogy a támogatás növekedésének mértéke ne a mindenkori politikai erőviszonyoktól függjön. Mint a közalkalmazotti szférában általában, az egyházi gyűjteményekben is sok gondot okozott és okoz a bérezés problémája; az egyesülés ugyanúgy szorgalmazza a bérkompenzációt, mint a közszféra általában.

Az állami támogatással kapcsolatban 1998-ban *Hámori József* miniszterrel, 2001-ben *Ecsedy István* államtitkárral (NKÖM) és *Ravasz Leventével* (az NKÖM egyházi ügyekért felelős osztályának osztályvezetője) találkozott az egyesülés elnöksége, illetve tagsága. 2004-ben sikerült megnyerni egyházaink képviselőit is, hogy képviseljék érdekeinket. Az egyházak képviselőiben *Bölcskei Gusztáv* püspök és *Bábel Balázs* érsek keresi meg *Hiller István* minisztert az egyházi könyvtárak (gyűjtemények) ügyében.

Az állami szervezetekkel való folyamatos együttműködés eredményei érzékelhetők. Ilyen eredmény például, hogy sok egyházi könyvtárat sikerült bekapcsolni a nyilvános könyvtárak rendszerébe, hiszen a nyilvános könyvtári státus elnyerésének is feltétele, hogy ellenőrizhetően megfeleljünk a nyilvánosság követelményeinek.

Egyesülésünk részt vett az ún. kulturális (könyvtári) törvény megalkotásában és a különböző kapcsolódó jogszabályok (az országos dokumentumellátási rendszerről és a köte-

lepéldány-szolgáltatásról szóló rendelet stb.) előkészítésében.

A „világi” intézményekben közalkalmazotti jogviszonyban dolgozókhhoz hasonlóan az egyházi könyvtárakban dolgozó kollégák is megkapták a kormányrendelet által biztosított *dokumentumvásárlási kedvezményt*.

Az egyházi könyvtárak fenntartói is igényelhetik a *továbbképzési támogatást*. (Mint a kulturális törvény hatálya alá tartozó intézményekben mindenhol, az egyházi könyvtárakban dolgozók számára is kötelező a hétévenkénti 120 órás továbbképzés.)

Ha nem is olyan mértékben, mint a közművelődési könyvtárak és nem is olyan formában, mint ahogy azt a költségvetési törvény előírja, de az egyházi könyvtárak is részesültek *érdekeltség-növelő dokumentumvásárlási hozzájárulásban*.

4.1.2. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése és más könyvtári és tágabb szakmai szervezetek viszonya – részvétel különböző szakmai fórumok, kuratóriumok, csoportok munkájában

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése kezdettől fogva kapcsolatra törekedett a különböző könyvtári és egyéb szakmai szervezetekkel, így a Magyar Könyvtárosok Egyesületével (MKE), az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel (IKSZ), a Nemzeti Kulturális Alapprogrammal (NKA).

Rendszeresen részt vettek egymás rendezvényein, szakmai kerekasztalokon vitatták meg az aktuális problémákat, feladatokat. Ilyenek voltak például: az Országos Könyvtári Kuratóriumról, a médiakuratóriumokról, a kötelező továbbképzéseket akkreditáló könyvtári és műtárgyvédelmi szakbizottság felállításáról, az NKA Könyvtári Kollégiumának tisztújításáról, az olvasás éve országos programjáról szervezett kerekasztal-megbeszélések, vagy a Felsőoktatási integráció és a könyvtárak címmel megrendezett tanácskozás és a muzeális könyvállományt őrző könyvtárak találkozója, az Informatikai és Könyvtári Szövetség és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tematikus rendezvényei.

Részben az egyesülés tevékenységének köszönhető, hogy az alvó vagy éppen halott egyházi könyvtárakat sikerült életre kelteni és bekapcsolni a magyar könyvtári rendszerbe, mely rendszer is igen nagy változásokon ment át a rendszerváltás óta eltelt másfél évtizedben.

Az egyesülés munkájának az eredménye is, hogy ma már joggal mondhatjuk, hogy az utóbbi években az egyházi könyvtárakban szakszerűbb munka folyik, mint évtizedekkel ezelőtt. Ez a *szerezményezésben* (tudatos gyűjtés, a gyűjtőkör körvonalazása), a *korszerűbb feldolgozásban* (1994-től számítógépes katalogizálás, adatbázis-építés, 2000-től internetes adatbázis létrehozása), az *olvasó-, kutató- és referenz-szolgálat élénkítésében, a nyilvánosság vállalásában* mutatkozik meg. Az egyházi könyvtárak is megpróbáltak élni a különböző *pályázati lehetőségekkel*, melyek segítségével restauráltatják műzeális állományukat, de az utóbbi időben egyre több olyan pályázatot is találtak, melyek segítenek a számítástechnikai fejlesztésben, könyvtárak korszerűbbé tételében.

A szervezet képviselői részt vettek és vesznek különböző *grémiumok munkájában* – Országos Könyvtári Kuratórium, pályázati kuratóriumok (NKÖM pályázati kuratóriuma, NKA Könyvtári Kollégiuma), különböző szakmai díjakat odaítélő kuratóriumok – vagy a kulturális szakértők működését minősítő és az akkreditációt engedélyező bizottságok létrehozásában.

4.1.3 Részvétel országos projektekben, feladatokban

Az egyesülés szervezte és képviselte az egyházi könyvtárakat különböző országos projektekben is.

1998-ban a Neumann-házzal együttműködve készült el a Frankfurti Könyvvásárra egy a magyar könyvtárakat – köztük az egyházi könyvtárakat is – bemutató CD-ROM.

2000-ben az egyesület részt vett a *nyilvános és nem nyilvános könyvtárak működésére* vonatkozó koncepció kidolgozásában, 2002-ben a könyvtáros *életpályamoddellel* kapcsolatos felmérésben.

2003-ban az egyházi könyvtárak is részt vettek az Informatikai és Hírközlési Minisztérium által kiírt, a *nemzeti kulturális vagydon digitalizálására* vonatkozó felmérésben, amelyet a Könyvtári Intézet és a Neumann-ház végzett. Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium kezdeményezte projektben a Neumann-ház és a Könyvtári Intézet „mintavételes” felmérést készített a hazai múzeumokban, levéltárakban és könyvtárakban őrzött, állományvédelmi vagy ismeretterjesztési céllal digitalizálandó kulturális vagydon-

ról. A magyarországi egyházi könyvtárak közül négy könyvtár szerepelt a felmérésben: a panonhalmi Főapátsági Könyvtár, a kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár, az Országos Evangélikus Könyvtár és a Tiszántúli Egyházkerület Református Nagykönyvtára. Az egyházi könyvtárak részvételét a munkában az Egyházi Könyvtárak Egyesülése koordinálta.

Ugyancsak 2003-ban az OSZK Régi Magyar Nyomatványok Tára (RMNY) és a Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) közös szervezésében elkezdődött az országos *központi régi könyves katalógus* tervezése. A munka célja egy olyan számítógépes adatbázis létrehozása, amely tartalmazni fogja a Magyarország területén található, 1405 és 1850 között nyomtatott könyvek bibliográfiai leírását, állományadatait és egyedi jellemzőit. Az egyházi könyvtárakat ugyancsak érintő feladattal a munka vezetője kereste meg az egyesületet, hogy a szervezet segítsen az egyházi könyvtárakkal történő kapcsolatfelvételben. A munkát figyelemmel kíséri az egyesület, és a kapcsolatot összekötőként is tartja az egyes könyvtárak és az OSZK-s kollégák között.

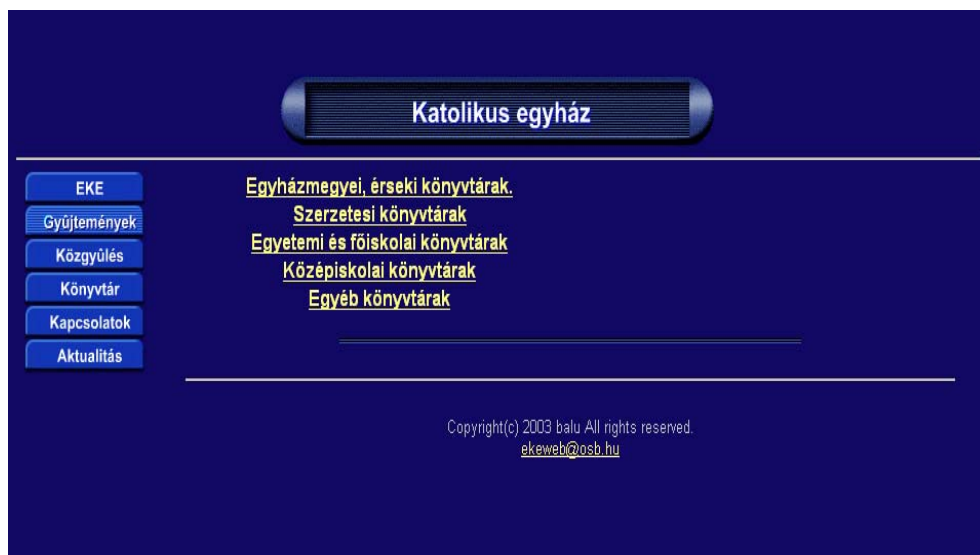
4.2 Tudományosság, szakmaiság, korszerű technológia és technika szorgalmazása

Az egyesülés képviselői tudatosan szorgalmazták a szakmaiság élénkítését az egyházi könyvtárakban.

A változásokat jelentősen elősegítette az a tény, hogy amíg korábban az egyházi könyvtárak élén általában nem könyvtáros végzettségű idős pap, szerzetes, lelkész állt, címként viselve a könyvtárvezetői tisztséget, addig a rendszerváltás után egyre több egyházi könyvtár élére került világi, *könyvtáros végzettségű vezető*. Ezek a fiatal, szakképzett kollégák ismerték a hazai könyvtárügyet, amely szintén megújulásra várt a politikai-gazdasági változások megfogalmazta követelmények hatására.

A *tudományosságot, a szakmaiságot* erősítette a *közgyűlések programjának* bővítése tudományos, kultúrtörténeti *előadásokkal*, és később tematikus *konferenciák* rendezése.

A szakmaiságot szolgálta a *képzés szorgalmazása*, hogy minden egyházi könyvtárban dolgozó kolléga szerezzon szakképesítést, legalább könyvtáros asszisztensi végzettséget.

könyvtárakban nem sokkal előbb kezdődött meg a számítógépes feldolgozás, mint az egyházi könyvtárakban.

Az egyházi könyvtárak esetében nehézséget jelentett az is, hogy nem könnyen sikerült olyan programot találni, amely alkalmas volt a könyvtárainkban őrzött speciális állomány feldolgozására

Az egyesülés felhívta a figyelmet a törvény által 2000-től kötelezően előírt hétévenkénti 120 órás *továbbképzésre*, s a hétéves beiskolázási terv elkészítését is javasolta az egyházi könyvtárakban. A rendelet életbe lépése után a felsőoktatási intézmények, társaságok, vállalkozások körében megkezdődött a különböző stúdiumok, tanfolyamok *akkreditációja*. Az egyházi könyvtárosok között is megfogalmazódott a posztgraduális képzés igénye, ám igazi elszántság hiányában, és mert nem akadt olyan intézmény, amely a számukra igazán hasznos speciális tanfolyamokat (kultúrtörténet, művelődéstörténet, a könyvtáraikban őrzött speciális dokumentumok kezelése, gondozása, feltárása stb.) hirdette volna meg, évekig csak az országos képzési jegyzékből válogathattak a kollégák. Az utóbbi években a Könyvtári Intézet jóvoltából már részt vehettek régi könyves továbbképzéseken is.

4.2.1 Számítógép az egyházi könyvtárakban

A *technikai fejlődés, az információrobbanás*, a felgyorsult élet, a XXI. század olyan kihívást jelentett, amelyre a sajátos állománnyal rendelkező, sajátos helyzetben levő egyházi könyvtáraknak is felelniük kellett. A magyarországi egyházi könyvtárakban csak a rendszerváltás után jó néhány évvel (1993–1994) merülhetett fel a könyvtári állomány számítógépes feldolgozásának lehetősége, jóllehet szükségességét már korábban is érezték, a rohamos technikai fejlődés következményeként.

Meg kell jegyeznünk, hogy a technikai fejlődés a közművelődési könyvtári rendszer számára is új feladatokat hozott, s a megyei és a városi

(ősnymotatvány, antikva, modern könyv, kézirat, térkép stb.).

Az *Országos Katolikus Gyűjteményi Központ (OKGYK)* és az *Egyházi Könyvtárak Egyesülése* segítségével és koordinálásával találtak rá az egyházi gyűjtemények az *Orbis* programra, melyet napjainkra már a katolikus könyvtárak zöme használ. Az Orbison kívül könyvtárainkban a Corvina, a TINLIB, az Aleph és a Szirén program a népszerű.

Az Orbis kifejlesztői arra törekedtek, hogy azoknak a könyvtáraknak a programja is összekapcsolható legyen az Orbis rendszerével, amelyekben nem ezt a programot használják. Az Orbis 1994-ben megfizethető volt a közművelődési könyvtáraknál nehezebb anyagi helyzetben lévő egyházi könyvtárak számára is. Alkalmazása mellett szólt az is, hogy lokálisan és hálózatban is használható, s ez fontos szempont volt azokon a helyeken, ahol csak egy, esetleg két számítógép van. Az évek múlásával a könyvtárak egyre inkább azt érzik, hogy – mint minden program – az Orbis is lassan elavulttá válik. Gondolkodniuk kell tehát azon, hogy ha váltani akarnak, milyen korszerűbb könyvtári programra válthatnának.

2000-ben öt könyvtár részvételével – adatszolgáltatásával – indult útjára a *THECA* (www.osb.hu/biblio) elnevezésű, *Orbis* alapú *internetes adatbázis*, melyen 2002-től két újabb könyvtár anyagának egy része is kereshető. Ezzel már *hét egyházi könyvtár állományában* kereshetünk a THECA adatbázisban, köztük határon túli könyvtár is szerepel. A hét könyvtár: Főapátsági Könyvtár – Pannonhalma, Ráday Könyvtár, Főszékesegyházi Könyvtár – Kalocsa,

Főegyházmegyei Könyvtár – Eger, Hittudományi Főiskola Könyvtára – Veszprém, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára, Gyulafehérvári Érseki Könyvtár. 2003-ban folytatódott az internetes adatbázis bővítése és továbbfejlesztése, tökéletesítése. Ehhez az egyesület megpróbált pályázaton pénzt szerezni, de a pályázat sajnos eredménytelen volt.

Az év végén az OKGYK jóvoltából mégis megállapodás született a THECA adatbázis létrehozójával az adatbázis rendszeres gondozásáról, frissítéséről.

2002-ben elkészült és 2003-ban tovább bővült az EKE levelezőlistája. A levelezőlista gyorsítja a kapcsolattartást a könyvtárak és könyvtárosok között.

2003-ban elkészült az Egyházi Könyvtárak Egyesülése honlapja is (www.eke.hu).

4.2.2 Tudományos konferenciák

Már a bejegyeztetés utáni első „hivatalos” közgyűlésen (1996 októbere, Ráday Könyvtár) kialakult az éves összejövetel rendje: közgyűlés (elnöki, titkári beszámolóval, aktuális kérdések megvitatásával), előadás(ok) – később szakmai konferencia, szakmai kirándulás.

Az első közgyűléseken is voltak előadások, melyek a többnaposra bővült összejöveteleken, egyre tudatosabban szervezve, tudományos konferencia rangjára emelkedtek. Az évek során – néhány kivételtől eltekintve – hagyománnyá vált az előadások-konferenciák váltakozó témája is. Az egyik évben állományvédelem a konferencia témája (a gyűjtemények gondozása – prevenció, egyedi és általános restaurálás, a gyűjtemények kultúrtörténeti értéke, általában a kulturális örökség védelme). A másik évben a tudományos-technikai kihívásokkal kapcsolatos előadásokat hallgathatnak a résztvevők (internetes se-

gédletek a könyvtári munkában, régi gyűjtemények és állományok számítógépes feldolgozása, a régi és sok esetben holt anyag életre keltése, digitalizálás, adatbázis-építés, korszerű könyvtári szoftverek, az egyházi könyvtárak evangelizációs szerepe a XXI. században).

A két alaptémát az egyházi könyvtárak sajátos helyzete és gyűjteménye „kínálta”, mert e gyűjtemények különleges gondozást is kívánnak. Az egyházi könyvtárak nagy része muzeális és modern gyűjtemény is egyszerre. E régi gyűjtemények – melyek a nemzeti kulturális vagyoni részei – gondozása, feltárása, restaurálása, méltó és megfelelő helyen való elhelyezése, állag- és vagyónvédelme, ugyanakkor egy folyton gyarapodó, technikailag jól felszerelt, a modern kor követelményeinek megfelelő könyvtár építése egyszerre, nem kis feladatot jelent.

1996-ban a Ráday Könyvtárban Rozsondai Marianne (MTA Könyvtára) vetített képes előadását hallgathattuk a könyvkötésekről.

1997-ben Pápán Köntös László a pápai református gyűjtemény történetéről, Mezei Zsolt a református könyvtár történetéről beszélt.

1998-ban Egerben Bitskey István és Lőkös István professzor Eger kultúrtörténetéről szóló előadásait hallgathatták a résztvevők, majd Törökne Jordán Katalin (OSZK) a Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközössége által kezdeményezett, az OSZK-ban folyó munkát, Tóth Elek (NKÖM) pedig az új könyvtári törvényt ismertette.

2002-ben Pannonhalmán a XXI. század kihívásaira figyelve a technikai fejlődés, az információrobbanás, az adatbázis-építés és egyéb olyan téma került szóba, amellyel a sajátos állománnyal rendelkező, sajátos helyzetben levő egyházi könyvtáraknak is foglalkozniuk kell. A *Régi és új – Az egyházi könyvtárak szerepe és feladata az információs társadalomban* című konferencia programjában a következő előadók és

1999-ben Sopronban a könyvtári gyűjtemények állományvédelme volt a téma. Előadónk *Kastaly Beatrix* (OSZK), *Schramkó Péter* (Ars Alba Restaurátorműhely – Szentendre) restaurátorok és *Hajdú Zsófia Edit* (Museumsystems Kft.) voltak.

2000-ben Esztergomban az abban az évben elkészült THECA internetes adatbázist mint saját munkáját mutatta be *Soós Péter*, a Pannonhalmi Főapátság rendszergazdája és *Broczky István*, az OKGYK munkatársa. Pannonhalmi kolléga, *Izer Zoltán* ismertette az egyesület honlapjának tervét, *Homor Ferenc* (Piarista Könyvtár – Budapest) pedig a készülő levelezőlistáról beszélt.

2001-ben Debrecenben *Az egyházi könyvtárak jelentősége a magyar művelődéstörténetben* címmel *Szelestei Nagy László* (akkor már a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára, korábban az OSZK egyházi könyvtárakért felelős munkatársa) tartott előadást. A konferencián vendégünk volt *Ecsedy István* államtitkár (Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma) és *Ravasz Levente* (az NKÖM egyházi ügyekért felelős osztályának vezetője) is, akik előadásukban, hozzászólásukban *Szelestei Nagy László* előadásához kapcsolódva elismerték az egyházi könyvtárak jelentőségét, rámutattak aktuális feladatainkra, és a közgyűlés résztvevőinek hozzászólásai alapján elemezték az adott egyházi könyvtárugyet, elhelyezve a hazai könyvtárugyben.

előadások szerepeltek: *Koltay Tibor* – (PPKE Jog- és Államtudományi Kar Könyvtára): *A papír-könyvtártól az internet-könyvtárig – A könyvtári feldolgozó- és tájékoztatómunka internetforrásai az egyházi könyvtárakban*; *Kokas Károly* (JATE Könyvtártudományi Tanszék): *Hogyan digitalizáljunk? A digitalizálás lehetőségei és eredményei*; *Kelemen Eörs* (Pytheas Kft.): *A DigiBook könyvdigitalizáló rendszer*; *Keveházi Katalin* (JATE Könyvtártudományi Tanszék): *Régi könyvek (gyűjtemények) számítógépes feldolgozása (Hol? Milyen programmal? Eredmények?)*; *Broczky István* (OKGYK) – *Berecz Ágnes* (Ráday Könyvtár) – *Török Bea* (Szegedi Hittudományi Főiskola Könyvtára): *Szoftverfejlesztés az egyházi könyvtárakban*; *Bánhegyi Miksa* (Főapátsági Könyvtár – Pannonhalmi): *Az egyházi könyvtárak evangelizációs szerepe a XXI században*.

2003-ban Sárospatakon ismét a kulturális értékekről hallhattunk előadásokat a *Kulturális örökség védelme* címmel meghirdetett tanácskozáson. Előadók és előadások voltak: *Kenyéri Katalin* (NKÖM): *A kulturális örökség védelme a jogszabályok tükrében*, *Wojtilláné Salgó Ágnes* (OSZK): *Védés – nemzeti örökség*, *Varga Kálmán* (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal): *A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal munkájáról*.

Ásványi Ilona
(Folytatjuk a következő számban – a szerk.)